

AHMET MUHIP DIRANAS'TA "ORMAN DÂVÂSİ"

Öğr. Gör. Mustafa KIRCI*

Gönlü gibi kafası da memleket, insan ve tabiat—sevgisiyle dolu olan Ahmet Muhip'in en çok sevdiği tabiat unsuru ormandır. Ahmet Muhip yurdumuzun ormanlarının 1940 yılından itibaren çeşitli sebeplerle yok oluşu karşısında, gelecekte vatanımızı ve milletimizi bekleyen büyük felâketleri sezmiştir. Köşe yazarlığı yaptığı Zafer Gazetesi'nde, 01.06.1949 — 10.10.1951 tarihleri arasında devamlı olarak ormanlarımızın kaybı, orman davamız konularında yazılar yazmıştır. İki yılı aşkın gazetecilik hayatında, ormanlarımızın kaybı karşısında, duyduğu derin üzüntüyü dile getirmiş, bütün yurda bıkmadan usanmadan, orman tahribinin önlenmesi için alınması gereken tedbirleri "haykırması" tır. Denilebilir ki Ahmet Muhip, vatanımız için, millî servetimiz ormanlarımız için, çırpınan dolu bir yürek, ormanlarımızın tahribini önlemek için mücadele eden, düşünen, aydın bir kafadır.

Ahmet Muhip, ormanlarımızın hızla yokedilişi ve ormansızlık yüzünden yurdumuzda meydana gelen felâketler karşısında ilk uyanan aydınlarımızdandır. "Ben bu orman yoketme fâciasını çok iyi, çok yakından bilirim. İki üç sene var ki, hep bu büyük vatan kaybıyla meşgulüm. Vatan, bu orman derdiyle düşman istilâsından daha feci, daha şiddetli bir felâkete doğru gidiyor. Bunu o kadar yakından gördüm, tetkik ettim ve biliyorum."(1) "Beş altı yıl öncesine kadar ben de farkında değildim. Sadece Orta Anadolu'nun bozkırında yaşayıp durmuş olmaktan doğan bir orman ve yeşillik hasretim vardı. Şuşamış bir insanın pınar arayışı gibi, ben de oturduğum yerde ve içimde aynı susuzluk ve yanıklık hissiyle, ormanlar tahayyül eder dururdum. Fakat bir türlü de, iki gün için bile olsa bir orman içinden geçmek, bir ormana kavuşmak imkânını bulamazdım. Hayat, geçim, ma'lûm şeyler."(2)

(*) Ondokuzmayıs Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Böl.

(1) Ahmet Muhip Diranas. "Cinâyet" Zafer Gazetesi, Ankara: 30.7.1949, s. 2.

(2) A. Muhip Diranas. "Orman Dâvâsı" Zafer Gazetesi, Ankara: 4.8.1950, s. 2.

Ahmet Muhip'e ormanı özleten onun bir orman köyünde geçen güzel çocukluk günleridir. "Ben ormanlar içinde bir köyde doğmuşum; büyük ormanlar ortasında! Sekiz dokuz yaşına kadar her köylü çocuğu gibi sığırtmaçlık etmiş, yalın ayak gezmiş tozmuş, sonra kaderin sevgiyle köyden ayrılıp şehre ve yaşı biraz geç de olsa, ilkokula gitmiş bir köylüyüm. On yaşından sonraki çocukluk, ilk gençlik ve ilah... Beni ihtiyarlığa doğru götüren bütün yıllar ve yollar boyunca hülyalarımda küçüklüğümün ormanlarını kurdum.

Vakta ki, yıllardan sonra tekrar köyüme, ormanlarıma dönmek imkan ve nasıbi geldi, gittim ve ... ormanlarımı yerinde bulamadım. Kökleri dahi kalmamacasına koca, uçsuz bucaksız ormanlarım tarla olmuşlar, cılık, kel koçanlar titreyen mısır saplarını güneş altında emzirmekle meşguldüler. Başımı kaldırdığım zaman bana gökyüzlerini göstermeyen büyük ağaçlarının anası toprağa ne olmuştu da bir mısır sapını bile doğru dürüst yeşertemiyordu. Bu hazin bir hikâyedir. Hayatımda duyduğum en büyük ızdıraplarımdan biri, yok olan ormanlarımın bana verdiği acı oldu. Bir daha yerine gelmeyecek olan bir şeyimi kaybetmiştim. Hayata ebediyen imkân bırakmayan ölümün ta kendisiydi bu. Ev yanması değil, yenisini yaparsınız. Servet kaybetmesi değil, tekrar kazanabilirsiniz, ne bileyim... Ananızın babanızın, en sevdiğinizin ölümü!

Hülâsâ : O zaman kafama vurdu orman! Ve o günden sonra orman dâvâsının memleket için ne büyük, ne hayati bir mesele olduğunu ve hele okudukça inceledikçe daha derinden ve daha dehşetle öğrendim."⁽³⁾

Ahmet Muhip'in köyde doğmuş olması, çocukluğunun bir orman köyünde geçmiş olması sebebiyle, orman dâvâsının yurdumuz ve milletimiz için önemini kavramış olması, normal bir davranış olarak kabul edilebilir. Ancak, Ahmet Muhip'in önemi ve büyüklüğü bu dâvânın önemini kavramakla kalmayıp onu herkese duyurmaya çalışmasında ve bu dâvânın savunuculuğunu yapmasındadır. Oysa, aynı yıllarda meslektaşları olan diğer gazeteciler, yurdumuzun çeşitli yörelerinde ormansızlık yüzünden meydana gelen felâketlere, bir haber olarak bile gereken ilgiyi göstermemişlerdir. "Ben, bakanlara değil, gelmiş geçmiş başbakanlara değil, partilere; partilere değil, milletvekillerine, milletvekillerine değil, vatan-daşlara ve vatandaşların en şerefli kâğıtlarına haber veriyorum: Türkiye'nin en büyük tehlikesi, dış düşmanlardan değil, orman tahrip edenlerden geliyor."⁽⁴⁾. "Dikkat ediyorum, meslekten olmuyarak, hemen hemen

(3) A. Muhip Dıranas. "Orman Dâvâsı" Zafer Gazetesi, Ankara: 4.8.1950, s. 2.

(4) A. Muhip Dıranas. "Cinâyet" Zafer Gazetesi, Ankara: 30.7.1949, s. 2.

bu mevzua benden başka değer veren yazıcı veya münevver yok gibidir. Bir çoklarımız, memleketi hâlâ bir ormanlar diyârı sanmak rüyası içindeyiz. Oysa ki memleket elden gidiyor -evet ormansızlaşmağa doğru giderek elden gidiyor- hâlâ zerre kadar farkında değiliz." (5)

Bu memlekette, süratle, sonu çok fecî neticelere varacak olan orman yok oluşunun ve orman dâvâsının önemini, aydın zümre de, ne yazık ki, anlamamış durumdadır. Ormanların korunmasının, memleketimiz için bir yurt savunması olduğuna inanan Ahmet Muhip, ormana yapılan saldırının vatana yapılan en tehlikeli saldırı olduğuna inanır. "Bu memlekette en küçüğümüzden en büyüğümüze kadar hepimizin kafamıza koymamız gereken şey şudur: ORMAN DAVÂSİ BİR YURT MÜDAFAASI DAVÂSIDIR. Ha memleketi düşman istilâ etmiş, ha memleket ormansızlaşmıştır. Belki bu ikinci birinciden de beterdir. Çünkü istilâ edilen bir vatanın kurtuluşu her zaman için mümkün ve mukadder iken, ormansızlaşmış bir Anadolu'yu çöllükten kurtarmanın yolu yoktur." (6)

Ahmet Muhip'e göre ormanı yoketmek, ağacı kesmek insanı öldürmekle birdir. Anadolu'da yaptığı yolculuklarda, giderek yok olan ormanlarımızı gördükçe çok üzülür. "Vakit vakit ormanlar içinden balta sesleri geliyordu. İnsan öldürüyorlarmış gibi ürperiyordum. Son ağacımıza indirilecek son baltanın vatanın boynuna vurmuş olacağını, ızdırap içinde, biliyorum." (7)

Ahmet Muhip'e göre ormanlarımızın en büyük düşmanları ateş, yangın, kundakçılar, baltalardır. Ama bunlardan daha dehşetlisi ise ormanlarımızın politikaya kurban edilmeleridir. Politikacıların ve onlara bağlı idarecilerin ormanı tahrip edenlere göz yumması, ormanlarımız için alınacak tedbirleri geciktirir. Ormanlarımız ateş, yangın, balta ve diğer felâketlerden koruma konusunda çok geç kaldığımızdan yakınan Ahmet Muhip "Kısacası Türkiye ormanları sahipsiz ve Allahsız kalmıştır" diyecek kadar öfke ve korkuya kapılmıştır.

Gerçekten bir memleket için ormansızlık ne demektir, ağacın önemi nedir? Bunları herkesin bilmesi gerekir. Ahmet Muhip yazılarında bu sorulara tekrar tekrar cevaplar verir ve bu konunun önemini herkese kav-

(5) A. Muhip Dıranas. "Orman Dâvâsı" Zafer Gazetesi, Ankara: 4.8.1950, s. 2

(6) A. Muhip Dıranas. "Orman Dâvâsı = Yurt Müdafası" Zafer Gazetesi, Ankara: 9.8.1950 s. 2.

(7) A. Muhip Dıranas. "Son Balta" Zafer Gazetesi, Ankara: 16.7.1949, s. 2.

(8) A. Muhip Dıranas. "Cinâyet" Zafer Gazetesi, Ankara: 30.7.1949, s. 2.

(9) A. Muhip Dıranas. "Şeâmet" Zafer Gazetesi, Ankara: 28.8.1950, s. 2.

ratmaya çalışır. "Keşke bu memlekette, bir ağaç keseceklerine bir adam öldürseler. İnanın daha affedilir bir cürümdür; çünkü bir adam yirmibeş yılda adam olur, bilemediniz kırk yılda; fakat bir ağacı yüz seneden evvel ağaç etmenize imkân yoktur."⁽⁸⁾ "Ağaçsızlık ne demektir bilir misiniz; kuraklık demektir bir. Aşırı yağmur demektir iki. Sel baskını demektir üç. Tezek yakmak demektir dört. Sıhatsızlık, hastalık, yokluk, fakr u sefâlet demektir beş. Ve nihayet açlık ve dolayısıyla çöl haline getirdikten sonra; "Adâm sende, göç edelim." diye pılısını pırtısını toplayıp gideceği yeni bir vatanı yoktur."⁽⁹⁾ "Göç edecek başka vatanımız yoktur, eu bu memleketin yedisinden yetmişine kadar ahalisi, size hitabediyorum, göç edecek başka vatanımız yoktur. Bu uğursuzluğun önünü derhal almazsak onbeş, yirmi sene sonra vatansız kalacağız."⁽¹⁰⁾

Ahmet Muhip Dıranas'ın bütün kaykırımlarına rağmen, aydınlar, ilgililer, "Bize ağaç değil insan lâzımdır." diye düşünürler, bu yüzden de vatanımızın sekiz on sene içinde kaybı çok büyük olur. Bu durumda da yine Ahmet Muhip yılmadan, istatistiklere dayanan bilgiler vererek, herkesi uyandırmaya devam eder. "1942 yılından 1948 yılı sonuna kadar yurdumuzun çeşitli yerlerinde, bilhassa batı ve cenup bölgelerinde 5115 orman yangını olmuştur. Bir rakam yanlışlığı yaptığımı sanmayın: Tekrar ediyorum 5115. Bu yangınların saat hesabıyla devamı 90362 saattir. Senede 8860 saat vardır. Yedi senenin saat toplamı ise 62020 eder. Şu hale göre, Türkiye ormanları 1942 yılından beri hiç fâsılasız ve aşağı yukarı ve çift koldan olmak üzere yanıp durmaktadır: Gece ve gündüz.

Bu yangınlarda yanan ormanların büyüklüğü 5.626.130 dönümdür. 5773596 metre mikap kerestelik ağaç ve 22.214.204 kental odun tamamen yanıp kül olmuştur."⁽¹¹⁾

Ormanların elden gidişinin sebeplerini, bu sebeplerle giderek yok olan orman varlığımızın kaybı sonunda başımıza gelecek felâketleri, yazılarıyla sürekli olarak herkese anlatmaya çalışan Ahmet Muhip, ormanlarımızı korumanın kesin gerekliliğini savunur ve ormanı korumanın yollarını da gösterir. Ahmet Muhip'e göre her şeyden önce orman dâvâsının önemine inanmak gerekir. "Hudutlarımızı nasıl bekliyorsak, arta kalmış bir avuç ormanımızı da aynı kat'iyetle beklemezsek, kurtuluşumuz yoktur. İşte size uğursuzluk haber veren şom bir ağız gibi haykırıyorum: Allahın belası üzerimize doğru iniyor vatandaşlarım. Ormanı tahrip ettiğimiz için

(10) A. Muhip Dıranas. "Şeâmet" Zafer Gazetesi, Ankara: 28.8.1950, s. 2

(11) A. Muhip Dıranas. "Türkiye'nin Yanardağı" Zafer Gazetesi, Ankara: 4.12.1949, s. 2.

Allahın gazabı yurdumuzu tûfanlara boğacak ve bir daha yaşamamak üzere Anadolu'yu çöl haline getirecektir.”⁽¹²⁾

Ormanlarımızı koruma konusunda Ahmet Muhip önce atalarımızın bu konuda yaptıklarından söz eder. “Atalarımız o ormanları nasıl ve titizlikle korumuş bir bilseniz. Benim köyümde anlatırlar: Babalarımız vaktiyle ormana keskiyle gittikleri zaman bey, derler, baltaların yüzünü bir bezle örterlermiş. Ağaçlar baltayı görüp de ürkmesinler, sızlanmasınlar, diye. Tıpkı kurbanlıkların gözünü bağlar gibi. Nitekim kesilme vakti ermiş ağaca da ilk baltayı besmeleyle sallarlarmış.

Çakaloğlu derler, yine bizim köyde bir ihtiyar vardı. Şimdi rahmetlik. Köyün geri yanındaki büyük korudan, vakitsiz, habersiz bir balta sesi duydu mu, hemen fırlar tepeye tırmanır, elini ağzına boru edip şöyle bir gürlemiş: “Hey o kim, ulan o o o ! ” “Hangi baltanın haddi!”⁽¹³⁾

Ormanların korunması konusunda Ahmet Muhip, daha sonra, orman suçlarına çok ağır cezaların verilmesini teklif eder. Ona göre orman tahribi adamı öldürme fiili kadar ağır bir suçtur. Ormanı tahribedenler bir numaralı vatan hainidirler.

Ahmet Muhip'e göre asıl önemli olan dâvâ, ormanlarımızı tahripten ve yok olmaktan korumak ve ebedî bir gelir kaynağı hâlinde muhafaza etmenin yollarını ve imkânlarını arayıp bulmaktır. Bunun için de Ahmet Muhip ormanlarımızı yok olmaktan kurtarmanın, daha düzenli bir şekilde, yollarını teklif eder. Ahmet Muhip'in 1950'lerde yaptığı bu teklifleri, günümüzde ormanlarımızın korunması konusunda hangi noktaya geldiğimizi, eksikliklerimizi tesbit etmek bakımından faydalı olacağı için aşağıya aynen alıyorum :

“1. Ormanlık bölgelerde bulunan köylüleri, geçimi orman mahsullerine bağlı olsun veya olmasın, ormandan gerek kereste, gerekse yakacak ihtiyacı bakımından, faydalandırmamaya imkan yoktur ve bu akla gelmemelidir. Onlar bu işte mümkün olduğu kadar serbest bırakılmalı, ormandan faydalanmalarını, ormanın aynı zamanda tahribine mal olmayacak surette medenî, fennî ve insanî şekilde mümkün kılacak yolu bulmalıdır. Buna mukabil tarla açmağa teşebbüsü ve orman yangınlarını şiddetle önlemelidir. Gerek yakmak, gerek kesmek suretiyle olsun, tarla yapmak için orman imha edenlerin karşılaşılabilecekleri ceza müeyyideleri gerekirse kan

(12) A. Muhip Diranas. “Şeâmet” Zafer Gazetesi, Ankara: 28.8.1950, s. 2.

(13) A. Muhip Diranas. “Küçük Küçük Notlar” Zafer Gazetesi, Ankara: 14.4.1950, s. 2.

davasında ve taammüden katillerde olduğu gibi, ölüme, sürgüne, müebbet hapse kadar ağırlaştırılmalıdır. Nitekim Kıbrıs'ta ölüm, Fransa'ya müebbet hapis cezaları tatbik edilmektedir.

2. Bugünkü Türkiye ormanlarını, hiç olmazsa bir elli sene için bir ekonomi ve millî istihsal mevzuu olmaktan çıkarmalı, orman işletmesini, orman muhafaza ve yetiştirme prensibi üzerine kurup mütedavil sermaye esasını da değiştirmelidir. Ormanlarımızdan, ancak bakım, onarım, amenjman dolayısıyla kesilecek tomrukları istihsalle iktifa edip, buna karşılık keresteyi veya tomruğu yerli istihsalle ayarlı tutacak şekilde ithal etme esasına gitmelidir.

3. Demiryolu üzerinde ve civarındaki kasaba ve köylerde sahil bölgelerde odun ve odun kömürü yerine maden kömürü veya linyit yakılması sağlanmalı, ahşap yapılar tahdit edilmelidir. Bugün hâlâ cenup bölgelerimizde odunla çalıştırılan sınıî müesseseler vardır.

4. Ağaç ve orman sevgisi, hiç bir fedakârlıktan kaçınmadan ve süratli ve canlı bir tempoyla bütün millete aşılmalıdır. Gerekirse bunun için dernekler kurulmalı, konferanslar tertiplenmeli, vaazlar verdirilmeli ve milyonlarca afişler, broşürler yayınlanmalıdır. Ayrıca orman yetiştirenleri mevcut ormanların muhafaza ve gelişmesine hizmet ve gayret edenleri azımsanmayacak maddî mükafatlarla teşvik ve taltif etmelidir. Orman Umum Müdürlüğü personelleri kuru birer muhafazacı değil, orman sevdirici, kesimi ve yetiştirmeyi ve muhafazayı öğretici birer orman piyonesi halinde memleketin dört bucağına, hatta gezginci olarak dağılmalıdır.

5. Hükümet orman davasına, mütedavil sermaye esası şöyle dursun bilakis büyük miktarda bir tahsis ayırmalı, tıpkı millî eğitime, tıpkı bayındırlığa yaptığı gibi, orman dâvasını da hükümet bütçesi esasına bağlamalıdır.

6. Ve nihayet, belki en mühimi olarak bir an evvel iç iskan meselesini halletmeğe bakmalıdır. Zannedildiği kadar korkulacak, altından kalkılamayacak bir mesele değildir bu. İşe bölge bölge, hatta köy köy başlanabilir. Yıllara ve mıntikalara taksim edilmiş bir plan, iç iskân davasını kısa bir zamanda halleder. Faraza Ayancık mıntikasında, iskân edilmeğe hazır ve bunu büyük bir sevinçle karşılayacak yüzlerce köy bilirim. Bunlar bir duvar dikliğinden farksız meyillerde ekim yaparak yaşamağa uğraşan zavallılardır. Bulgaristan'dan, şuradan buradan, yani memleket dışından muhâcir çekip iskân ediyoruz, sonra beri tarafta bir iç iskân mesele-

sini gözümüzde büyütüp, binlerce vatandaşı sefil perişan ettikten başka son kalmış ormanlarımızı da tahrip ejderinin eline bırakıyoruz. İç iskân davasını halletmekle, hem birtakım insanları sefâletten, hem ormanları tahripten kurtarmış, hem de memleketin, bâkir topraklarını kıymetlendirmekle, milli istihsali artırmış olacağız. Genç ormanların katliâmı demek olan keçi belâsı ise, iskân işiyle birlikte, kolayca ve kendiliğinden bertaraf edilecektir. Bir keçinin 24 saatte, yüzbine yakın fidan katlettiğini bilen var mıdır, bilmiyorum. Ayrıca keçinin hüdâ-i nâbit beslenen bir mahluk olduğu için, köylüyü tembel etmekte olduğunu da unutmayalım.

Hülâsa vakit geçirmeden hükümetçe ve milletçe, bir "ormanlarımızı kurtarma seferberliği" açmağa mecbur olduğumuzu söylemekle bu yazılara son veriyorum. Allah ormanlarımıza acısın!"⁽¹⁴⁾

Orman dâvâsının önemini duyuran, ormana zarar verenleri tesbit eden, kaçakçıları, ormanı tahrip edenleri vatan haini sayan Ahmet Muhip'in orman dâvâsı konusundaki mücadelelere katkısı çok büyük olmuştur. Bugün ormanlarımızı korumada gerekli tedbirleri alabilmiş, gerekli yasal düzenlemeleri yapabilmiş, ormanlarımızı koruyabilmiş, orman sevgisini insanlarımızın gönüllerine yerleştirebilmişsek; bütün bu çalışmalarda Ahmet Muhip Dıranas'ın çok büyük katkıları vardır. Bu hizmetlerinden dolayı her zaman, vatanını milletini çok seven, Ahmet Muhip Dıranas saygı ve şükranla anılacaktır.

(14) A. Muhip Dıranas, "Türkiye'nin Yanardağı" Zafer Gazetesi, Ankara: 4.12.1949, s. 2.